

Αφιέρωμα στην Ημέρα της Γυναικάς Ανεμοδαρμένες ψυχές της λογοτεχνίας Γυναικεία αριστουργήματα με ανδρικά ψευδώνυμα

Της Ελένης Σαραντίτη

«Ξεχάστηκα μπροστά τους, κάτ' απ' τον ήσυχο ουρανό. Κοίταζα τα ζουζούνια που πηγαίνονταν ανάμεσα στα ρείκια και τις καμπανέλες, ανάσαινα τον απαλόν αγέρα που έπαιζε μεσ' απ' τα χόρτα κι αναρωτιόμουνα πώς μπορεί κανείς να φαντάζεται πώς έχουν ύπονο ανήσυχο όσοι κοιμούνται σε τούτη η γαληνεμένη γη...», απορεί τελειώνοντας τη δύνησή του ο κύριος Λόκγουντ, αποχαιρετώντας για πάντα τα «Ανεμοδαρμένα Ύψη».

Αντιθέτως η γράφουσα θα μπορούσε να ισχυρισθεί πως τώρα πλέον κατανοεί και τα άγρια πάθη και τους πανίσχυρους πόθους και την καταπιεστική ελπίδα και -προπαντός- την θυελλώδη παραφορά που φύτρωσαν και ευδοκίμησαν σε τούτο το ανεμόδαρτο τοπίο στο οποίο Βρέθηκε προ ολίγων ημερών έπειτα από αρκετά μακρύ και επίπονο ταξίδι.

Μόρφωση κατ' οίκον

Από την πανεπιστημιούπολη Μπάκινχαμ στο σταθμό του Μίλτον Κίνς κι έπειτα αλλαγή τρένων ως εξής: Μάντσεστερ – Πικαντίλ – Μάντσεστερ – Λιντς – Μπράντφορντ – Κίγκλι και στη συνέχεια αναμονή στο γραφείο ενοικιάσεως ταξί έως ότου εμφανισθεί ο Πακιστανός οδηγός με τα περίσσια χαμόγελα, το καθαρομελάχρινο πρόσωπο και τις ανεξάντλητες οικογενειακές διηγήσεις, τέσσερα παιδιά εκ των οποίων τα τρία, τα κορίτσια, γιατροί στο Λονδίνο, ναυπηγός το αγόρι, α, ασφαλώς, από τα πλάτια ή τα ύψη αυτού του ίδιου ουρανού, του ουρανού του Χάουγορθ, οι αδελφές Μπροντέ ή ό,τι λαμπερό, διαυγές ή αιώνιο υπάρχει από τα θεία αυτά πλάσματα, θα το λαμβάνουν ως χαρμόσυνη είδησην. Γιατί, ας μην ξενάμε, και οι τρεις αδελφές είχαν δεχθεί τα μηνύματα και είχαν αγκαλιάσει θερμά τις πρωτάκουστες όσο και υποσχετικές ιδέες του σοσιαλισμού που ούτι γεννιόταν. Και γιατί ο περισσότερος χρόνος της απίστευτα σύντομης ζωής τους αναλώθηκε στις πρωικές προσπάθειες να μορφωθούν κατ' οίκον, μόνες τους, εδώ στην απομακρυσμένη περιοχή της κομπιτέας του Γιορκσάιρ, ασχέτως φτώχειας, απομόνωσης, αρνήσεων, ασθενειών, κοινωνικών συνθηκών.

Μάρτης μήνας και στην περιοχή, ως εκεί που φθάνει το μάτι σου, το απέραντο και άσπιλο λευκό. Δέντρα γυμνά, κρυσταλλωμένα ικετεύουν τον μολυβδή ουρανό για λίγη παραπάνω προφύλαξη, για λίγη παραπάνω προστασία στην αιώνια ερπιμιά, στην προαιώνια αγωνία. Μα αυτός Βαρύς και σκοτεινός δεν μοιάζει προσπνής κι ας κατεβαίνει μέχρι τις κορυφές τους, και μονάχα αμέτρητες κουρούνες κοπαδιαστές μαυρολογούν γύρω από τους γυαλινούς κορμούς, τα χιονοσκέπαστα ρείκια, σκάβοντας με τα κοντά πόδια, τα υγρά ράμφη για το κρυμμένο στον πάγο καθημερινό. Με φτερά μουσκεμένα εμποδίζονται στα πετάγματά τους και χαμοσέρνονται ίδιες όρνιθες.

Δυο κεντήματα κορνιζαρισμένα

Παρόμοια χαμοσέρνονται και ο καπνός από τα χαμένα στις εσχατιές της αντικρινής κοιλάδας αγροτόσπιτα, κι ακριβώς έτσι μα ίσως πιο σκοτεινός θα χαμήλωνε και τότε, στις 31 Μάρτη του 1855, όταν ο Σαρλότ Μπροντέ, 39 ετών, αναχωρούσε για το ύστατο ταξίδι έχοντας προηγουμένως πληρώσει το Βαρύτερο τίμημα της ζωής: να κλείσει τα μάτια σε όλα σχεδόν τα πλάσματα που αγάπισε, φρόντισε, πόνεσε, λαχτάρησε γι' αυτά μα τα χάρηκε τόσο λίγο. Τον αδελφό της Μπράνγουελ ακριβώς 31 ετών, την τριαντάχρονη Έμιλη, την Ανν που μόλις είχε πατήσει τα 29 και προηγουμένως την τριανταεπτάχρονη μπτέρα της Μαρία και δυο αδελφούλες 10 και 11 ετών που έσβησαν από φυματίωση μέσα σ' ένα μήνα και δυο. Από αυτά τα δύστυχα κοριτσάκια δεν απέμεινε τίποτα που να τα θυμίζει παρά μονάχα δυο κεντήματα κορνιζαρισμένα τώρα, δυο μικροσκοπικά φίνα εργόχειρα κιτρινισμένα από την πολυκαρία.

Λιλιπούτεια τριαντάφυλλα κι ένας αργοπορημένος γάμος

Κιτρινισμένο και το ολοκέντητο με πέρλες και μεταξωτά λιλιπούτεια τριαντάφυλλα, με χρυσοκλωστές κι ασπιμέτις κορδέλες καπέλο που ο Σαρλότ φόρεσε στο γάμο της. Ένα γάμο αργοπορημένο, που διάρκεσε εννέα μήνες, μα που τόσο την πληρούσε ώστε ριγώντας, ιδρώντας και βήχοντας ασταμάτητα τη νύχτα της 31 του Μάρτη, «Θεέ μου, ικέτευσε, μη με παίρνεις μακριά από τον Άρθουρ...» και δεν ξαναμίλησε και σε λιγάκι άρχισε να χτυπά τη καμπάνα ειδοποιώντας τους κατοίκους του Χάουγορθ ότι πέθανε και το έκτο και τελευταίο παιδί του εφημέριου Πάτρικ Μπροντέ. «Η Σαρλότ ήταν η πιο διάσημη από τις κόρες μας. Και θα έπρεπε εκεί επάνω που θρίσκεται η μπτέρα τους να μπορούσε να διαβάσει τα Βιβλία της Σαρλότ, της Ανν και της Έμιλη. Θα μπορεί μάλλον. Τα παιδιά μας ήταν εξαίρετα, έ, Μαρία;» έγραψε αργότερα ο γηραιός

πατέρη Μπροντέ, εφημέριος του ιερού ναού του Αγίου Μιχαήλ και Όλων των Αγγέλων, στο Χάουγορθ.

«Ηθελα τα παιδιά μου να λάβουν καλή μόρφωση»

Στο χωριό Θόρντον της κομητείας του Yorkshire [πρωτεύ. York, όπου το 306 αναγορεύθηκε αυτοκράτορας ο M. Κωνσταντίνος και όπου το πέρασμα των Ρωμαίων είναι ζωντανό ακόμη, τι δρόμους χάραξαν! Επαναλαμβάνουν συχνά οι οδογοί], γεννήθηκαν όλα τα παιδιά του Ιρλανδού ιερώμενου Πάτρικ Μπροντέ και της Μαρίας Μπράνγουελ, από το Σροποσάρι, μα αργότερα (1820) η οικογένεια μετακινήθηκε στο Χάουγορθ. Χωριό μικρό με γκρίζα πέτρινα σπίτια οι κάτοικοι του οποίου είχαν ως κύρια απασχόληση την κατεργασία μαλλιού προτού αυτό παραδοθεί στη εργοστάσια μα που ελάχιστα αρχικώς επήμπαν την οικογένεια του φτωχού κληρικού από την Ιρλανδία, ο οποίος, σημειωτέον, παρέ ήταν το πρώτο από τα εννέα παιδιά μιας στερημένης οικογένειας αγροτών, εσπούδασε θεολογία στο Κέμπριτζ.

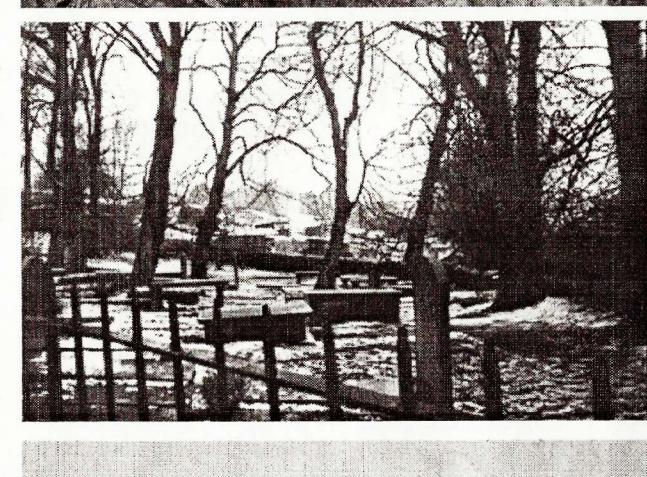
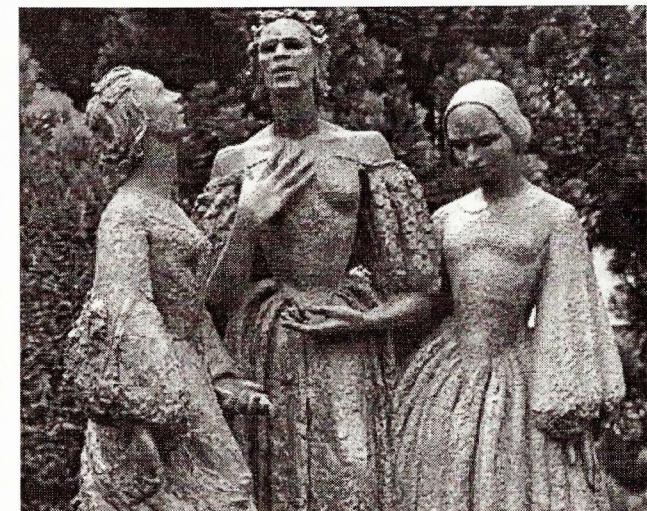
«Ηθελα και τα παιδιά μου να λάβουν καλή μόρφωση» εξηγεί

αργότερα και αφού ήδη είχαν σταλεί τα κορίτσια εσωτερικά στο ασκητικό σχολείο για κόρες κληρικών Κόουαν Μπριτζ, στο Λάνκασάιρ «μα καμιά τους δεν μήλησε για το φοβερό κρύο, την υγρασία, το απαράδεκτο συσσήτιο, τις τιμωρίες, τις επιδημίες...». Αποτέλεσμα: Η Σαρλότ και η Έμιλη εγκατέλειψαν τις σπουδές, άρρωστες από τις κακουχίες και τη νοσταλγία, και η Μαρία και η Ελίζαμπεθ εγκατέλειψαν τα Βάσανα της μικρούλας τους ζωής. «Μην κλαίς πατέρα, θα συναντηθώ με τη μάνα τώρα. Και με τον Κύριο...» είχε αναστενάξει η καρδούλα της Μαρίας πριν αποχωρήσει φοβισμένη σαν πουλάκι μαλλιάσιο. Αρχές του καλοκαιριού του 1825 και οι ρεικότοποι γύρω από το πρεσβυτεριό έμοιαζαν φλογισμένοι, οι κρόκοι γέμιζαν καθαρό χρυσάφι τις πλαγιές και οι κοκκινολαίμηδες έψελνων μια ανάσταση έγινε και μακρινή.

Κοινωνικές αναταραχές και το Βασιλείο της Άνγκρια

Ήταν παιδιά ευφυή, με γρήγορη αντίληψη κι αγάπη στα Βιβλία. Η Σαρλότ, ο Πάτρικ Μπράνγουελ, η Έμιλη Τζέιν, η Ανν. Τα πρωινά διάβαζαν, ζωγράφιζαν κι έγραφαν τις δικές τους ιστορίες, σε μικροσκοπικά χειροποίητα Βιβλιαράκια, τ' απογέυματα έκαναν ατέλειωτους περιπάτους στους λόφους, στον κρύο αγέρα και στους κελαποδισμούς. Απομονώμενά από τον υπόλοιπο κόσμο τα τέσσερα παιδιά ανάπτυξαν μια ασυνάθιστη πνευματικότητα την οποία ενίσχυε και ο λόγιος πατέρας τους. Έγραφαν παραμύθια, ποιήματα, κρατούσαν πημερολόγιο κι ετοίμασαν ένα μικρό, χειρόγραφο περιοδικό. Κάποτε η Έμιλη και η Ανν συνεργάστηκαν κι έγραφαν το «Θρύλο των Γκόνταλ» από τον οποίο διασώθηκαν μόνο τα ποιητικά μέρη που ανήκουν στην Έμιλη και η Σαρλότ με τον Μπράνγουελ δημιούργησαν το «Βασιλείο της Άνγκρια». Πονήματα που φανερώνουν ασυγκράπτη φαντασία, δραματικότητα, τραγικότητα. Που αποδίδονται στη μοναξιά, στην αυστηρότητα της γύρω φύσης, στην κληρονομιά από τους Κέλτες προγόνους, στην ορφάνια, στο φόβο του θανάτου, στη φτώχεια, στην απουσία φίλων. Άλλωστε τα χρόνια εκείνα (1815 – 1850) σημαδεύτηκαν από έντονες κοινωνικο-πολιτικές συγκρούσεις με συνακόλουθο την κυριαρχία της αγγλικής αστικής τάξης, τον μαρασμό του εργατικού κινήματος και την πλήρη εκμετάλλευση των ακτημόνων από τους κατά τόπους άρχοντες, γεγονότα που επηρέασαν υπερβολικά τις αδελφές Μπροντέ και ενδυνάμωσαν τη θέλησή τους να μορφωθούν και ν' αποκτήσουν ανεξαρτησία ξεφεύγοντας από τη μοίρα της άπορης επαρχιώτισσας.

Η απόφασή τους αυτή και η -όχι τυχαία- ακμή του κοινωνικού μυθιστορήματος, το όνειρο του σοσιαλισμού, εφοδίασαν τις τρεις αδελφές με την επιθυμία και την απόφαση να παρουσίασουν τα έργα τους στο κοινό. Επιθυμούσαν τόσο πολύ να θρω έναν τρόπο να εκφρασθώ που η λαχτάρα μου αυτή μ' αρώσταινε...» εξομολογήθηκε κάποτε η Σαρλότ, η οποία όταν

δεκ

Γυναικεία αριστουργήματα με ανδρικά ψευδώνυμα

Έπειτα άρχισαν οι βραδινές ασταμάτητες βόλτες γύρω από το τραπέζι του σαλονιού που οι αδελφές έκαναν κάθε βράδυ «σαν ακούραστα άγρια θηρία». Κι έπειτα τύπωσαν με δικά τους έξοδα τα ποιήματά τους με ανδρικά ψευδώνυμα για ευνόπτους λόγους. «Ποιήματα των Κάρρερ, Έλλις και Άκτον Μπελλ» επιτλοφόροσαν τη συλλογή η οποία πέρασε απαρατήρητη και από την οποία διασώθηκαν μόνο μερικά ποιήματα της Έμιλι: «Δεν τις έστειλαν οι ουρανοί εισύτες τις άγριες επιθυμίες... Αυτές δεν μπορούν να τις εξουσιάσουν οι ουρανοί...», και αργότερα, με επιμονή και αγωνία, με πάθος και φορτικότητα, με ελπίδα, υπέβαλλαν συνεχώς τα μυθιστορήματά τους στους εκδότες της Σκωτίας και της Αγγλίας.

Το μυθιστόρημα «Αγνή Γκρέι» της Άννας άφησε αδιάφορους τους αναγνώστες. «Η Τζέιν Έιρ» της Σαρλότ γνώρισε τεράστια επιτυχία. Όσο για τα «Ανεμοδαρμένα Ύψη» της Έμιλι ξεσήκωσε θύελλες διαμαρτυριών και χλευασμών. «Μια άμορφη συρραφή ανεξέλεγκτων ονείρων» ήταν ο πιούτερος χαρακτηρισμός για το μυθιστόρημα που αργότερα θεωρήθηκε ως ένα από τα αριστουργήματα της παγκόσμιας λογοτεχνίας ενώ η συγγραφέας του απεκλήθη «Βάναυση» και «νοσηρή». Την λοιδόρισαν και δεν μίλησε, την περιφρόνισαν και σιώπησε, την κατακεραύνων κι εγκαρτερούσε. Άλλωστε η μυστική της κόλαση, οι ανεπούλωτες πληγές, τα ταραγμένα όνειρα έπαιρναν τέλος. Πέθανε από φυματίωση την ίδια χρονιά, τριάντα ετών. Ο σκύλος της ο Κόπερ την περίμενε στην πόρτα μέχρι που γέρασε.

Ανεμοδαρμένες ψυχές της λογοτεχνίας

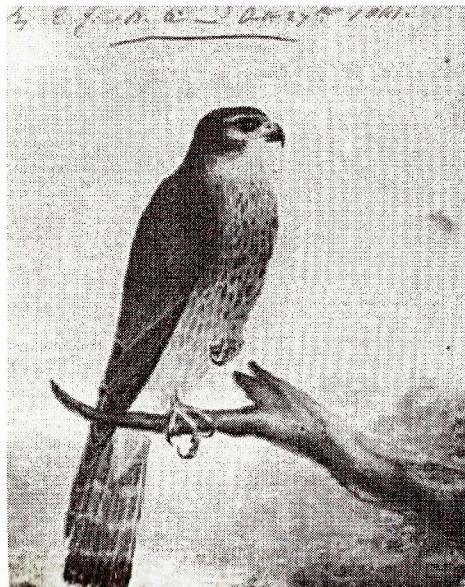
«Λάτρεψε τη δύναμη, τη φλόγα, τη γνησιότητα...» έγραψε η κριτική αργά, πολύ αργά για τη συγγραφέα. Την ίδια χρονιά (1848), πέθανε και ο αδελφός τους Μπράνγουελ, ταλαντούχος ζωγράφος και αξιόλογος συγγραφέας πλην από νωρίς εξαρτημένος από το αλκοόλ και το όπιο, και σ' έξι μήνες χάνεται και η δύναμη Ανν, «κι είχα κατά νου τόσα βιβλία να γράψω...» παραπονέθηκε γλιστρώντας μακριά, κι απόμεινε, σε πείσμα της θηριώδους θλίψης και της ακόμα πιο θηριώδους μοίρας η Σαρλότ.

«Μια μικρόσωμη, άχρωμη, ασθενική επαρχιώτισσα γεροντοκόρη» περιγράφει τη Σαρλότ Μπροντέ στον Τζωρτζ Έλλιοτ ο Τζωρτζ Λούις, για να πάρει την απάντηση: «Ναι, αλλά τι φωτιά, τι πάθος καίει μέσα της!»

Φωτιά, ναι. Ομοίως και πάθος. Και υψηλοφροσύνη μαζί με έντονη αποστροφή προς κάθε τι το αγοραίο και το ευτελές. Και μια συγκλονιστική ανθρώπινη ιστορία, τραγικότερη και από τις ιστορίες της αιωνιότητας που χάρισαν στους ανθρώπους οι αδελφές Μπροντέ. Ιστορίες για τα βάσανα του κόσμου που δεν έχουν τέλος μα και για την ελπίδα που δεν έχει τέλος κι αυτή. Και για τον έρωτα προς τη ζωή που δεν ολιγώρει παρά σαν μέγας άλτης απογειώνεται προτρέποντας, ενθαρρύνοντας, χρωματίζοντας και θερμαίνοντας τους ανέκαθεν ανεμοδαρμένους ανθρώπους και λόφους. Μην παραλείποντας να χαρίσει και σ' εμάς τη θεία συγκίνηση και το γλυκύτατο ρίγος ότι τελικώς επισκεφθήκαμε το σπίτι τους, αγγίξαμε τα πράγματα που άγιασαν τα χέρια τους, αγναντέψαμε τους έρημους λόφους που τις προστάτευαν, περπατήσαμε στα δρομάκια που αγάπησαν, μιλήσαμε με τα δέντρα τους, ανασάναμε την ανάσα τους που πλανιέται και θα πλανιέται εις τους αιώνες.

info@bookbar.gr

Τα έργα των αδελφών Μπροντέ:
Της Σαρλότ, «Τζέιν Έιρ» (1847), «Σίρλεϊ» (1849),
«Βιλλέτ» (1853) και «Ο καθηγητής»
Της Έμιλι, «Ανεμοδαρμένα Ύψη» (1847)
Της Ανν «Αγνή Γκρέι» και «Ο ενοικιαστής του Γουάιλντφελ Χωλ»

WUTHERING HEIGHTS

A NOVEL.

BY

ELLEN BELL.

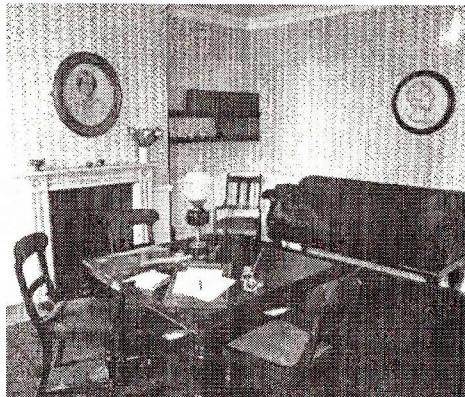
IN THREE VOLUMES.

VOL. II.

LONDON:

THOMAS CAUTLEY NEWBY, PUBLISHER,
11, NEWBURY ST., CAVENDISH SQ.

1847.

αργότερα οι δυο αδελφές για να τελειοποιήσουν τα γαλλικά και τα γερμανικά που ήδη γνώριζαν καλά, μόνο λίγους μήνες έμειναν, αλλά εδώ εξαιτίας οικονομικών δυσχερειών.